

Vražda u katedrály

burleskní upířská balada / o neodolatelných bytostech / o otravě Sergeje Skripala a jeho dcery v Salisbury v březnu 2018 / režisér v troj až čtyřroli

Rozhovor inscenátoři

Rozhovor s režisérem Petrem Odem Macháčkem:

Vražda u katedrály nese podtitul "burleskní upířská balada". Co si pod tímto pojmem může divák představit?

Burleska je charakteristická fraškovitou, až pokleslou komikou nebo pseudokomikou na hraně únosnosti, a případně také písněmi a popěvkami. To odpovídá: v této hře nám není nic svatého. Popěvky provozujeme dosti minimalisticky, ale hra je navíc proložena intenzivním čtením z ruského filozofa Nikolaje Berďajeva.

Vampyrismus jako téma je poměrně oblíbený napříč žánry. Čím inspirovalo právě tebe?

Z jednoho pohledu je upír dokonale plnokrevná, dokonale životná bytost, bezvýhradně tělesná, bez zábran prožívající to, čemu by se mohlo říkat život, plně autentická. Samozřejmě zároveň neřešitelně problematická a zoufalá. Od vždycky jsem si chtěl udělat hru o upírech nebo upírkách.

Vražda u katedrály pracuje se dvěma na první dojem nesouvisejícími motivy: rovina s upířským motivem se prolíná s příběhem pokusu o vraždu dvojitého agenta Skripala. Existuje mezi těmito rovinami nějaká souvislost?

Určitě. Především: upíři a další duchovně-tělesné bytosti nevyhnutelně stojí za existencí a činností zpravodajských služeb. A dále: pojednáváme o plnokrevných lidech, velmi lidských aktérech celého příběhu; upíři (upírky) si určitě takové plnokrevné lidi přednostně vybírají, více jim chutnají.

Dosavadní dramaturgie Divadla Kámen čerpala z nejrůznějších literárních předloh, ale v případě VUK se poprvé jedná o předlohu založenou na skutečných událostech. Co tě vedlo k volbě právě tohoto námětu?

Je to náhoda. Příběh otrávení Segeje Skripala se mi lépe než mně známé literární předlohy propojil s upířskými motivy. Zpravodajské hry, tajné sítě, chlapíci kráčející ulicemi s novičokem v batohu, osudové jednání špiónů i vrahů, tajemné síly v pozadí, odvěké neporozumění a zároveň přitažlivost mezi Východem a Západem. Nějak to zarezonovalo.

Kauza pokusu o vraždu Sergeje Skripala je poměrně ožehavé a diskutované téma, opředené řadou nejasností, které není historicky zapečetěno. VUK tedy pojednává o dosud žijících osobách. Jak se s touto skutečností vypořádáváš z hlediska morálního? Neobáváš se přílišné kontroverze?

Trochu se i obávám, ale jen trochu. Historický nadhled chybí, ale o příběhu víme více než o lecjaké jiné historicky dálnější události. Přesněji: víme více alespoň o povrchu toho příběhu. A my hlouběji nejdeme, nezkoumáme například zákulisí her tajných služeb, nespekulujeme. Před časem jsme zpracovávali například vraždu svatého Ludmily (hra „Paní“) – o té máme ve srovnání s otrávením Sergeje Skripala jen zlomek věrohodných informací.

Čím a jak VUK vybočuje z dosavadní dramaturgie Divadla Kámen?

Podle mě hlavně tím, že jde o burlesku. Většinou děláme umírněnější, jemnější věci. Tentokrát se „ničeho neštítíme“. Ale v tom, co je pro mě zásadní, se od svého pojetí nijak neodchylujeme: stavíme na okamžitém, co

nejautentičtějším a nejpřímnějším společném hledání a tázání herců a diváků, vytváření jakéhosi „tázacího silového pole“ nově vznikajícího v každém okamžiku. To je pro nás to nejdůležitější, a z toho ani v burlesce nijak neustupujeme.

Ve hře ztvárňuješ troj až čtyř roli, můžeš nám svoje úlohy přiblížit?

Snažím se být bývalý dvojité agent Sergej Skripal, jeden z jeho neúspěšných vrahů Anatolij Vladimirovič Čepiga, rozšafný vypravěč a jakýsi hybatel v ústředí jedné z mocností. Možná mám i další nevědomé role. To vše pro určitou vyváženost. Nechci, aby se osoby a bytosti dělily na dobré/zlé, chytré/hloupé, schopné/neschopné, odvážné/zbabělé a podobně. Raději je tedy hraje jeden člověk.

Jakému publiku je VUK určena?

Hledajícím a tázajícím se lidem, podobně jako ostatní události Divadla Kámen.

Jaké další plány má DK ve zbytku sezony?

Chystáme ještě další premiéru: v listopadu spustíme hru S CITEM, která je velmi volně vybudována nad půdorysem románu Jáchyma Topola Citlivý člověk. Hrát budou mimo jiné Vladimír Benderski, Lucie Zachovalová, Lenka Chadimová, Olga Ježková. Burleska to nebude, i když určité rysy tam možná...

Rozhovor s hlavními protagonistkami Zdeňkou Brychtovou a Lucií Zachovalovou

Jaké je to být upírkou?

Lucie: Nevím. Své první upířské bytí bití si schovávám na první představení.

Zdeňka: Je to sexy vzrušující zkušenost. Podobná jako při ztvárňování liškodlačice v Přesně 42 zubech. Až na ten rozdíl, že liškodlačice je možná o něco intelektuálnější bytost, se zájmem o umění. Naopak u upírky cítím nějakou větší pudovost a erotičnost. Jo, ta pudovost. Tu tam možná vnímám nějak silněji než u zvířat. Paradox???

Jak svou roli vnímáte? Spatřujete v ní nějakou alegorii nebo přesah směrem k tématu vraždy ruského agenta, na kterém si pochutnáváte?

Lucie: Zcela sobecky. Chtěla jsem hrát jak upírku, tak i drsnou agentku. Mám obojí v jednom představení, což je silný pochutnávací propletenec s přesahem.

Zdeňka: No, je otázka, jestli si na něm pochutnávám dobrovolně. Pro mě je to asi celkem zoufalec, ale svou práci odvádím poctivě a důsledně, prostě vysát až do dna... jako není jedno koho, ale upíři nemají lehký život. Možná i on pracoval poctivě a důsledně. A taky nemá lehký život. Jen mu někdy úplně nedocházely ty důsledky. A to se občas stává i mně, taky občas něco přehlédnu, nevidím... Nebo nechci vidět? Jo, v tom jsme si možná podobní. Vlastně asi spřízněný duše... Ty jo!

Rozhovor s hlavními protagonisty Petrem Odem Macháčkem a Mirkem Paulíčkem

Ve VUK ztvárňujete postavy ruských agentů Miškina a Čepigy. Jaké je to být ruským agentem?

Odo: Můj Anatolij Vladimirovič Čepiga se snaží být přiměřeně vzdělaný a vytrénovaný borec, sportovec. Věrně slouží abstraktnímu národnímu ideálu i konkrétním zájmům konkrétních lidí. Je statečný a schopný muž činu v nejlepší psychické a fyzické kondici. Věren žánru burlesky je zároveň, stejně jako všechny ostatní bytosti, trochu tůňa.

Mirek: Já myslím, že být ruským agentem je zkrátka povolání jako každé jiné. Má výhody, že třeba hodně cestujete a setkáváte se se zajímavými lidmi. Na druhou stranu, když něco zblbnete, je to ostuda, které jsou hned plná média, dělají se o vás divadelní hry atd. Vyrábět plyšáky nebo dělat korepetitora je jistě bezpečnější, ale agentství je určitě společensky přijatelnější než prodávání předraženého nádobí seniorům.

Pocítujete za svou roli větší zodpovědnost vzhledem k vědomí, že vychází ze skutečných událostí, které pojednávají o dosud žijících osobách?

Odo: Zodpovědnost pociťuji. Ale v žánru burlesky. A také absolutní svobodu. Také v žánru burlesky... Seriózněji řečeno: myslím, že osoby, o kterých vyprávíme, si zvolily určité povolání a s ním i možnost, že se mohou stát veřejně známými a proto i umělecky ztvárnitelnými. Takže necítím potřebu nějak je chránit. Respektuji je, ale nechráním je.

Mirek: O ruských agentech těžko uvažovat jako o "dosud žijících osobách", jejich životnost je za všech okolností nejistá. O zodpovědnosti bych asi nemluvil, protože oni na představení nejspíš nepřijdou, nicméně nelze vyloučit přítomnost pocitu vycházejícího z toho, že pokud by přišel někdo, kdo je zná osobně, nebo alespoň někdo, kdo zná někoho, kdo je zná osobně, snížila by se naše šance na přežití bez ohledu na kvalitu hereckého výkonu. Tedy tím bychom mohli přilákat ty diváky, kteří chodí do divadla proto, aby byli u toho, když herci při představení autenticky umírají.

Ptala se: Blanka Křemenová